

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

French Electorates' Orientation to Three-Axis Politics

Cemal Cem ANARAT^(*)

Öz

Fransız siyasal sisteminin sağ-sol eksenli tarihi, neoliberalizmin egemenliğinin güçlendiği 1990'lı yıllardan sonra üçüncü bir önemli siyaset anlayışının eklenmesiyle mahiyetini değiştirmiştir. Ulusal Cephe ya da yeni adıyla Ulusal Birlik isimli siyasi parti, Fransa'da aşırı sağ anlayışının tek hatırı sayılır siyasi temsilcisidir. Sosyoekonomik ve küresel etkiler son yirmi yılda Fransa'nın siyasi ağırlık merkezini gözle görülür biçimde sağa kaydırmıştır. Sağ-sol eksenli siyasetin yerini, Fransız seçmenin bu son dönemde iyice yükselen Ulusal Birlik çizgisinin etkisiyle aşırı sağ, sağ ve sol eksenli siyasete bıraktığı görülmektedir. Bu çalışmada, Ulusal Birlik Partisi'nin Fransız siyasal hayatında üçüncü ve neredeyse sağ ve sol ile eşit bir unsur olarak ortaya çıktığına dair veriler aşırı sağın temsilcisi olan Ulusal Birlik Partisi'nin Fransız siyasal sistemindeki yerini artık kalıcı olarak edindiğine dair veriler ışığında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fransız Seçmeni, Siyasal Yönelim, Ulusal Birlik Partisi, Sağ-Sol, Aşırı Sağ.

Abstract

The left-right oriented history of French political system has fundamentally changed after 1990s' rising rule of neoliberalism, when there is a third political orientation opting into the political system. Nationalist Front, or more recently named as National Rally, is the only considerable representative of the Far Right political movement in

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş Tarihi: 29.02.2020

Kabul Tarihi: 10.07.2020

^(*) Doktorant, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Programı; Arş. Gör., Üsküdar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü. E-posta: cemanarat@gmail.com, cemalcem.anarat@uskudar.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9569-7370>

Cemal Cem ANARAT

France. Over the last two decades, socioeconomic and global effects have increasingly shifted French political center of gravity to the right. Therefore, left-Right axis politics have replaced with Left-Right-Far Right axis politics with the effect of the rising national unity line in the recent period. In this study, National Rally orientation as a third and almost an equal element of French political life next to the Left and Right will be presented and discussed by elaborating how the representative of the Far-Right, National Rally Party, has won its permanent place in the French political system.

Keywords: French Electorate, Political Orientation, National Rally, Right-Left, Far-Right.

Giriş

“Aşırı sağ, gerçek sorulara sahte yanıtlar verilmesidir.”

Laurent Fabius

1980’li yılların başından beri dünya genelinde küreselleşmenin ve ABD’nin (Amerika Birleşik Devletleri) etkisinin artmasıyla birlikte Kıta Avrupası da neoliberalizmden etkilenmiştir. Hem dünyanın genelini hem de Fransa’yı etkileyen bu gelişmeler, bir yandan halk iktidarının ve piyasa ekonomisinin devam etmesi gerektiği söylemlerine diğer yandan da bu söylemlerle çelişen kararlar alınabilmesine yol açmıştır.¹ Bu durum yerleşik bir sol geleneğin olduğu Fransa’yı da ilerleyen dönemde etkisi altına almıştır. Fransa toplum yapısı itibariyle sol siyaset anlayışının gelenekleştiği ve tarihsel olarak da sosyal devlet anlayışının yerleşik olduğu önde gelen bir Kıta Avrupası aktörüdür. 1980 sonrası neoliberal düzenin yaygınlaşmaya başladığı dünyada hâlen önemli bir ekonomik ve siyasal güç olan Fransa’da toplumun sosyal devlet ilkesine sarıldığı ve devletin de bununla bağlantılı olarak ekonomik refah seviyesini yüksek tutmaya

¹ Ahmet Ziya Akın, “Neoliberalizm Etkisinde Sağ Popülizmin Yükselişi: ABD, Macaristan ve Fransa Örnekleri,” *International Journal of Political Studies* 5, sayı: 1 (Nisan 2019): 30, <https://doi.org/10.25272/j.2149-8539.2019.5.1.03>

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

ve gelir dağılımı adaletini sağlamaya görece önem verdiği söylenebilir.² Fransa'da sağ ve sol ideolojilerin çatışarak ve uzlaşarak zaman içinde daha orta bir noktaya kayan siyasal bir anlayışı küreselleşmenin de etkisiyle inşa ettiği ve bu anlayışları süreç içinde birbirine yaklaştırarak evirdiği söylenebilir. Bu yakınlaşma daha çok ağırlık merkezinin sağa kayması şeklinde gerçekleşmiştir. Bunda elbette neoliberalizm ve devletçi anlayış arasındaki çatışmanın uzun bir geçmişe dayanması ve zaman içinde uzlaşarak birbirine yaklaşması; hatta sol parti *Parti Socialiste*'in (Sosyalist Parti) 80'li yıllarda Cumhurbaşkanı François Mitterrand iktidarında istediği reformları yapamayacağını görmesi rol oynamıştır. Zaman içinde bu sağ ve sol eğilimler anlayış olarak birbirine yakınlaşmış görünmektedir. Sağ-sol ayrımının bitip bitmediğine dair tartışmalar Soğuk Savaş'ın sonundan beridir sürmektedir. Sağ ve sol ayrımına dayalı siyaset tarzının pek çok ülkede olduğu gibi, Fransa içinde de uzun süren ve hâlâ da sürmekte olan bununla birlikte gittikçe daha hafif seyreden ideolojik çatışmalara zemin oluşturduğu görülmektedir. Ancak bu noktada toplumsal algının belirleyici rolü inkar edilemez, çünkü oy veren seçmenin kafasında bu algı sürdüğü sürece sağ-sol ikiliği sona eremez. Macron'un son başkanlık seçim kampanyasında her ne kadar "Biz ne sağız ne soluz" ya da bazen "Biz hem sağız hem soluz" gibi bir söylemle öne çıkmış olsa da sağ ve solun var olduğu algısı toplum ve seçmen zihninde canlılığını korumaktadır.³

Soğuk Savaş sonrası dönemde pek çok ülkede olduğu gibi iç siyasette dalgalı bir seyir gözlendiğini söylemek de mümkündür.⁴ Sağ ve

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

² Gérard Grunberg, "Le parti socialiste français et le cycle d'Épinay" (1971-1994), *La social-démocratie en cette fin de siècle* ed. Jean Pierre Beaud ve Jean Guy Prévost, (Kanada : Presse de l'Université de Québec, 1995). 51-52.

³ Pierre Bréchon, "Paysage après la bataille présidentielle: la gauche et la droite, même pas mortes!", *The Conversation*, 20 Eylül 2017, <https://theconversation.com/paysage-apres-la-bataille-presidentielle-la-gauche-et-la-droite-meme-pas-mortes-84191>

⁴ Guy Michelat ve Vincent Tiberj, "Gauche, centre, droite et vote, permanence et mutation d'une opposition," *Revue française de science politique* 57, sayı: 3-4, (2007): 371, 374, 375, <https://doi.org/10.3917/rfsp.573.0371>

Cemal Cem ANARAT

solun arasındaki anlaşmazlıklar, zaman içinde daha teknik, ekonomik ve sınırlı konularda ve daha küçük ayrıntılarda kendini göstermiştir. Küreselleşmenin etkisinin artmasıyla mal ve işgücü dolaşımı hızlanmış, bu da ulus devletlerin aşınmasına ve “küreselleşmenin kaybedenlerinin” ortaya çıkmasına yol açmıştır.⁵ Bu durum da Ayrıca Batı’da siyasi partilerin yükselen küreselleşme karşıtlığı ve milliyetçiliğe yanıt vermek amacıyla bu sürece uyum sağlamayı uygun gördükleri söylenebilir.⁶ Özellikle 80’li yılların sonundan itibaren postmateryelizme karşı materyelizmin güçlü bir tepkisi olarak anlaşılan aşırı sağ, Fransız siyasi hayatında son yirmi yılda belirgin bir yer edinmiştir.⁷ 2002 seçiminden sonra üçüncü bir önemli siyasi akım olan aşırı sağın iyice güç kazandığı ve solun güç kaybettiği bir kırılma söz konusu olmuştur.⁸ Burada sağ-sol ekseninin ortadan kalkmasından değil, sağın içinden aşırı sağı çıkararak üç eksenli bir siyasi hayatı başlattığını söylemek daha yerinde olacaktır.⁹

Fransa’ya işgücü olarak gelmiş ve yerleşmiş olan göçmen kökenli nüfusun büyüklüğü, ekonomik yetersizliklerle birleşince, toplumsal

⁵ Cas Mudde, “Who’s Afraid of the European Radical Right?”, *Dissent* 4, (2011), sayı: 58, 7-11. Akt. Muhammed Onur Çöpöğlü, «Avrupa’da Yükselen Popülist Aşırı Sağ Partiler: Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (ENF) Grubu Üzerine Bir İnceleme,» *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi* 4, (2017): 1-17, 2, <https://doi.org/10.20860/ijoses.331142>

⁶ Deniz Ülke Arıboğan, *Duvar*, (İstanbul: İnkılap Yayınevi, 2017), 46.

⁷ Brouard, Sylvain, Emiliano Grossman ve Isabelle Guinaudeau, “La compétition partisane française au prisme des priorités électorales: Compétition sur enjeux et appropriations thématiques.” *Revue française de science politique* 62, sayı: 2, 2012, 259, <https://doi.org/10.3917/rfsp.622.0255>

⁸ Pierre Martin, “Les Élections de 2002 constituent-elles un “moment de rupture” dans la vie politique française ?”, *Revue française de science politique* 52, sayı: 5/6 (Ekim-Aralık 2002), 593-606; 597-598.

⁹ Nona Mayer ve Daniel Boy, “Les ‘variables lourdes’ en sociologie électorale,” *OpenEdition*, 1997, Temmuz 2013, 109-122 <https://doi.org/10.4000/enquete.1133> Yazarın Notu: Bu makalede yer alan sağ ve solda kendini konumlandırma adlı tablodan esinlenerek seçim sonuçlarını beş kategoride sınıflandırdım.

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

kültürel ya da ekonomik kaynaklı tartışmalar ve anlaşmazlıklar iki taraf arasında (sağ-sol) artmıştır.¹⁰ Batı Avrupa ülkelerinde ekonomik kaynakların dağılımı açısından dezavantajlı göçmen nüfusun sosyopolitik sisteme entegrasyon ve sistemden pay alma sorunları zamanla daha fazla gündeme gelmiştir. Göçmen kökenli olmayan yoksul kesimin sistem dışına itilmesi, yeni göç dalgası ve terör gibi sorunlar son yıllarda giderek büyümüş ve Fransa'nın siyasi merkezi, sağ lehine değişmiştir. Siyasi eğilimlerin bu gruplara göre çeşitlilik gösterdiği yönündedir. Fransa'nın sağ-sol eksenli siyasi mücadele zemini yani ekonomik temelli siyasal tartışma odağı kayarak kültürel zeminde bir siyasi rekabete evriliyor gibi görünmektedir. En azından artık kültürel zemin de bir diğeri kadar önemli bir tartışma zemini haline gelmiş görünmektedir. Bu durum söz konusu sosyal grupların entegrasyonunu zorlaştırmakta olup sonuç olarak göçmen kökenli olmayan nüfusla sürtüşmeyi besleyerek aşırı sağı güçlendirmektedir. “Modernleşmenin kaybedenleri” tezi aşırı sağın güçlenmesine neden olarak modernleşmenin ve küreselleşmenin sonucunda bazı kesimlerin memnuniyetsizliğini gösterir.¹¹ Bir diğer tez göçmenlerin etkisiyle aşırı sağın güçlendiği tezidir. İşsizlik ve suç oranlarının artmasından göçmen akımlarının sorumlu tutulması da bu akımı desteklemiştir. Buna 1980’li yıllardan beri aşırı sağ tarafından medya ve kitle iletişim araçlarının beceriyle kullanılması da bir argüman olarak eklenebilir. Ayrıca Ignazi tarafından; siyasal sisteme olan güven kaybindan

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

¹⁰ “Les immigrés et leurs descendants face aux inégalités,” *Observatoire des inégalités*, 2 Nisan 2009, https://www.inegalites.fr/Les-immigres-et-leurs-descendants-face-aux-inegalites?id_mot=25; “Inégalités: oui, nous avons aussi de bonnes raisons d’espérer,” *Observatoire des inégalités*, 27 Kasım 2019, https://www.inegalites.fr/Inegalites-oui-nous-avons-aussi-de-bonnes-raisons-d-espérer?id_theme=17

¹¹ Cihan Uzunçayır, “Göçmen Karşıtlığından İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağı,” *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi* 2, sayı: 2, Eylül 2014, 131-147, doi: 10.14782/sbd.201439377

Cemal Cem ANARAT

yararlanma stratejisi izleyen aşırı sağın başarısı, post-endüstriyelleşme, postmateryalizm ve değişim süreçlerini bütünleştirmesine ve ortaya çıkan yeni mağdurlara hitap eden yeni bir dil kullanmasına dayanmaktadır.

Çalışmada, Fransa'nın V. Cumhuriyet döneminde siyasal hayatının belirleyici faktörü olarak kabul edilen sağ-sol ekseninin artık siyasal hayatı genel hatları açıklamak için tek başına yeterli olmayacağına dair veriler incelenecek; sağ ve solun yanında üçüncü bir siyasal güç olarak aşırı sağın yükselerek bir üçüncü aktör olarak yerini sağlamlaştırdığı ortaya koyulacaktır. Fransa'nın Avrupa'nın en büyük siyasal ve ekonomik aktörlerinden biri olması pek çok ülke için hâlen model konumunda olan Fransa'nın dahi sosyal devlet ilkesinden uzaklaşmasıyla koşut bir seçmen davranışı değişimini göstermek bakımından önemlidir. Üstelik Kıta Avrupası'nın siyasal ve ekonomik merkezlerinden biri olan Fransa'daki demokrasinin evrildiği yönü kavramak, kıtada ne gibi eğilimlerin ağırlık merkezini oluşturduğu hakkında da fikir vermesi bakımından anlamlı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın umulan katkısı Fransız siyasal hayatının ve partilerinin genel hatlarıyla Türkçe literatürde pek yeri olmaması nedeniyle bu konuda genel betimleyici bir manzarayı ortaya koymaktır. Buna ek olarak, Fransız seçmenin siyasal eğilimlerinin tanıtılması ile Fransa'daki bölgesel seçimlerin, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin, Avrupa Parlamentosu seçimlerinin ve yasama seçimlerinin sonuçlarının ana hatlarıyla Radikal Sol, Sol, Merkez, Sağ ve Ulusal Cephe/Ulusal Birlik (Aşırı Sağ) kategorilerindeki dağılımlarıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Fransa'da pek çok siyasal parti bulunmasına ve bunların tanımlarına bu beş kategori ışığında, günlük ve akademik analizlerde sıkça yer verilmiş olmasına karşın, seçim sonuçlarının sunulan tablolardaki gibi toplanarak hesaplanması çalışmanın katkısıdır. İlk olarak Fransız siyasal sistemine değinip ardından seçim sisteminden ve partilerden bahsedilip ve ideolojik eğilimleri hakkında kısaca bilgi verilecektir. Partilerin sağ ve sol ekseninin

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

verildiği beşli kategori, Jean-Jaurès Vakfı genel müdürü Gilles Finchelstein tarafından Sosyalist Sol, Merkez Sol, Merkez, Merkez Sağ ve Aşırı Sağ olarak sırasıyla *La France Insoumise/Parti de Gauche* (Boyun Eğmeyen Fransa/Sol Parti), *Parti socialiste* (Sosyalist Parti), *La République en Marche* (Cumhuriyet Yürüyüşü), *Les républicains* (Cumhuriyetçiler), ve *Le Front National* (Ulusal Cephe) partileriyle, beş partili bir yapının oluşmuş olduğu önkabulü üzerinden dile getirilmiştir.¹² Ardından 1990'lı yıllardan itibaren partilerin bu beş kategoriye göre aldıkları oylarla ülkenin genel seçmen yönelimi değerlendirilecektir. Ayrıca yer yer bu beş kategori kısaltılarak *sol-sağ* ve *aşırı sağ* olarak tablolarda gösterilmek suretiyle bu üç önemli siyasi akımın birbirine seçmen desteği açısından ne kadar yaklaştığı gösterilmiştir. Fransa'da sağ son yirmi yılda yeni bir sağı içinden çıkarmış ve dolayısıyla politik ağırlık merkezini eskisine nazaran sağa çekmiştir. Örmeci ve Bezmez ise aynı beş kategorinin söz konusu partilerle devam edeceği ihtimalini dile getirmişlerdir.¹³ Bu nedenle tablodaki verilerin oluşturulma kriterlerinin öznellik eleştirisine de açık olması söz konusudur; örneğin bazı partiler kategori dışına alınırken, Bağımsız Ekolojistler gibi ideolojik altyapıya sahip olmadığını ilan eden bazı partiler tasnif dışı bırakılmıştır. Avrupa Ekolojist Partisi ise sistem karşıtı olduğunu beyan ettiğinden Radikal Sol kategorisine dahil edilerek değerlendirilmiştir. Değerlendirmeleri bu beş temel kategori ışığında yaparak siyasal yönelimlerdeki değişimlerin anlaşılmasını kolaylaştırmak hedeflenmektedir.

¹² Gilles Finchelstein, "Le portrait robot des sympatisants de la République en marche," *Fondation Jean-Jaurès*, Eylül 2018, https://jean-jaures.org/sites/default/files/portrait_robot_irem.pdf; Gilles Finchelstein, "Cumhuriyet Yürüyüşü Partisi (LREM) Taraftarlarının Robot Resmi," *EURO Politika Dergisi* 4, sayı: 1, çev. Cemal Cem Anarat, (17 Temmuz 2020), 1-30, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/europ/issue/56096/771219>

¹³ Örmeci, Ozan ve Temmuz Yiğit Bezmez, *Fransa Siyaseti ve Dış Politikası*, 75.

Fransız Siyasal Sistemi

Verileri değerlendirmeye almadan önce Fransa'nın seçim sistemleri ve siyasal hayatı hakkında bazı ön bilgilerin verilmesi uygun olacaktır, zira kendine özgü özelliklerine göz atılması bazı noktaların anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Fransa'da pek çok düzeyde seçim yapılmaktadır, 2017'de François Hollande döneminde İş Mahkemesi¹⁴ üyelerinin belirli bir kısmının doğrudan seçiminin de tamamen kaldırılması söz konusu olmuştur, dolayısıyla artık üyeleri de seçimle göreve gelmemektedir. Artık bu dönemden itibaren Fransa seçimlerini genel olarak ulusal düzeyde, yerel düzeyde ve Avrupa Birliği düzeyinde olmak üzere üçe ayırabiliriz. Nüfuslarının; genel eğilimi anlamak açısından önemsiz olacak kadar az olması nedeniyle, Fransa Denizaşırı Bölgeler Topluluğu'nun partileri ve seçimleri, seçimlerde varlık göstermeyen çeşitli yönelimlere sahip partileri Fransa'nın siyasal gidişatını yansıtmadığından değerlendirme dışında tutulmuştur. Ana hatlarıyla seçimler; beş yılda bir gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı, Yasama ve Avrupa seçimleriyle, altı yılda bir gerçekleştirilen Senato, Bölge, İl Meclisi ve Belediye seçimleridir. Belediye seçimleri nüfusa göre ikiye ayrılan belediyelere ve belediyeler arası çalışmalarda temsil edilecek çeşitli düzey ve yetkilerle donatılmış olan belediye birliklerine meclisler ve başkanlar çıkarır. Bu tür farklı düzeylerde de yerel nitelikteki idari birimleri ilgilendiren seçimler hem sistem, hem de ulusal düzeydeki siyasi yönelimleri göstermesi açısından konumuz dışında kaldığından bu seçimlere yer verilmeyecektir. Benzer biçimde, Senato seçimleri, her üç yılda bir Senato'nun yarısını değiştiren karmaşık bir seçim modeliyle uygulandığından ve zaten ulusal düzeyde seçim sonuçları, Başkanlık Seçimlerinde yeteri düzeyde görülebileceğinden değerlendirmeye alınmayacaktır.

¹⁴ Le Conseil des prud'hommes

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

Beşinci Cumhuriyetin Seçim Sistemi

Bölge Seçimleri, Yasama Seçimleri, Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve Avrupa Parlamentosu Seçimlerinin tamamı Fransa'daki Belediyelerin ortak yönetimleriyle ilgili seçimler ve senato seçimleri dışındaki tüm seçimler genel oy ile yapılmaktadır. İncelenecek olan üç seçimden Avrupa Parlamentosu seçimleri dışında kalanlar yalnızca iki türlü olup, ulusal çapta gerçekleşen Yasama ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri her zaman ikinci tura kalmıştır. Başkanlık seçimlerinde en fazla oy alan ilk iki aday ikinci tura katılma hakkı kazanır. Bunun nedeni ise siyasal istikrarı sağlama amacıdır. Yasama seçimlerinde 577 seçim bölgesi olup her seçim bölgesinde yalnızca bir adayın seçilmesi mümkündür.¹⁵ Bir aday tek başına salt çoğunluğa ulaşırsa veya %25'e ulaşan tek aday olursa ilk turda seçilir. Bu durumda olan bir aday olmaması durumunda %12,5'in üzerinde oy alan adaylar veya bu oy oranını yakalayan tek bir aday varsa onu takip eden ikinci adayla birlikte ikinci tura kalırlar.¹⁶ Fransa'daki siyasal partilerin isim ve ittifak değiştirmeleri sıkça görülen bir durumdur. Sağ ve Merkez partiler kendi aralarında sıkça ittifak yapabilirken, Sol partiler de kendi aralarında özellikle geçmişte ittifaklar kurmuşlardır. Son dönemlerde *Sosyalist Parti'nin* (PS) diğer sol çevrelerce desteklenerek iktidar olmasını izleyen süreçte, farklı siyasal uygulamaları nedeniyle radikal sol yönelimli partilerle arasında ayrışma belirginleşmiştir. 1990'lardan beri pek çok siyasi partinin farklı isimlerle makalede sunulan tablolarda gösterilen beş temel yönelimi temsil ettiği söylenebilir.¹⁷ Bu beş siyasi yönelimi; Komünistler, Merkez

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

¹⁵ Michael G. Roskin, *Çağdaş Devlet Sistemleri, Siyaset Coğrafya, Kültür*, Çeviri: Bahattin Seçilmişoğlu, Adres Yayınları 4. Baskı, (Ankara: Mart 2013), 136.

¹⁶ Fransa İçişleri Bakanlığı'nın resmî sitesi: <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections>

¹⁷ Yazarın Notu: Fransa siyasal hayatında 1958'den bu yana süregelen anayasal sistemin adı Beşinci Cumhuriyet'tir. Beşinci Cumhuriyet Anayasası 1958'de Charles de Gaulle'ün önerdiği bir sistem olup referandumla kabul edilmiştir. De Gaulle hem Beşinci Cumhuriyet'in oluşumuna katkı sağlayan bir isim olarak hem de öncesinde Nazi Almanyası karşısında Fransız direnişinin sembol ismi olarak pek çok partiye ilham kaynağı olacak bazı ilkelerin

Cemal Cem ANARAT

Sol, Merkez, Merkez Sağ ve Ulusal Birlik olarak Tablo 2, Tablo 4 ve Tablo 5'te kategorize edilmiştir. Bu temel yönelimleri de Fransız siyasetinin üç önemli üst çatısında birleştğini ve bu üç çatının günümüz Fransız siyasetinde ana eksenleri oluşturduğu söylenebilir. Bunlar: sol, sağ ve aşırı sağ olarak adlandırılabilir. Bu üçlü karşılaştırmaya Tablo 1 ve Tablo 3'te yer verilmiştir. Tarihsel olarak, Fransa'da hipotezimizde en güçlü üç eksen ve beş siyasi kategoriye dahil olan De Gaule'cü Sağ, egemenlikçilik ve cumhuriyetçilik ve çevrecilik gibi çeşitli yaklaşımlar parti ve ittifaklarla siyasetteki varlığını sürdürmektedir. Burada belirtmek gerekir ki sunulan tablolardaki kategorilere dahil olan bu ittifakların meclise yansımaları olarak pek çok partiyi görebilecek olsak da bunların bir kısmı çeşitli

daha çok ismiyle anılmasına neden olmuştur. Bir diğer önemli isim ise solun sembolü François Mitterand olmuştur. Partiler sıkça bu isimlere siyasi göndermelerinde başvururlar. Yürürlükte olan Beşinci Cumhuriyet Anayasası, bir önceki Dördüncü Cumhuriyet Anayasası'na göre Cumhurbaşkanının ve yürütmenin yetki ve gücünü artırmıştır. Beşinci Cumhuriyet Anayasası döneminde Fransız siyasal hayatında çokça yeni partiler ve çatılar oluşturulmuştur. Bunlardan Radikal Sol kategorisine alınabilecek partiler FG, NPA, PCF, EEVL, MRG, sol olanlar PS, PRG, UDE gibi partilerken, U2R (Union des Républicains Radicaux/Radikal Cumhuriyetçiler) gibi partiler merkeze, sağa UMP, DLF, RPR, MPF, UDI gibi partiler alınırken, Ulusal Cephe (FN) de aşırı sağ kategorisinde değerlendirilebilir. Buna ek olarak bağımsız olarak mecliste veya AB Parlamentosunda varlık gösteren vekiller de mevcuttur ancak çalışmada ana eğilim olarak ele alınan yönelimlere odaklanılacağından bu konu değerlendirmeye alınmayacaktır. PS (Parti socialiste/Sosyalist Parti), UMP (Union pour un mouvement populaire/Halk Hareketi Partisi), UDI (Union des démocrates et indépendants/Bağımsızlar ve Demokratlar Birliği), FG (Front de Gauche/Sol Cephe), EEVL (Europe Écologie Les Verts/Avrupa Ekolojisi-Yeşiller), UDE (Union des démocrates et des écologistes/Demokratlar ve Ekolojistler Birliği), UDF (Union pour la démocratie française/Fransız Demokrasisi için Birlik), RPR (Rassemblement pour la République/Cumhuriyet için Birlik), MPF (Mouvement pour la France/Fransa Hareketi), PCF (Parti Communiste Français/Fransız Komünist Partisi), MRG (Mouvement des Radicaux de Gauche/Sol Radikaller Hareketi), NPA (Nouveau Parti Anticapitaliste/Yeni Antikapitalist Parti), DLF (Debout la France/Ayağa Kalk Fransa), ND (Nouvelle Donne/Yeni Düzen), PRG (Parti Radical de Gauche/Radikal Sol Parti), FN (Front National/Ulusal Cephe) yeni adıyla RN (Rassemblement National/Ulusal Birlik) gibi partiler siyaset sahnesinde yer almış ve seçimde yaptıkları ittifaklarla buldukları çatılar altında meclise girmeyi sürdürmektedirler.

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

seçim ittifaklarıyla ortak listeden seçime girmiş partilerdir. 2012 Haziran itibariyle 2017 Haziran'a kadar Ulusal Meclis'te temsil edilen gruplar sandalye sayısı sırasıyla *Sosyalist Parti*'nin önde geldiği Sosyalist Grup Çatısı, Sarkozy'nin Cumhurbaşkanı olduğu UMP'nin adını değiştirerek oluşturduğu Cumhuriyetçi Hristiyan Demokrat Çatı, Merkez ve Sol ittifakların oluşturduğu UDI, *Radikal Sol Parti*'nin (PRG) öncülük ettiği Radikal, Cumhuriyetçi, Demokrat ve İlerlemeci Çatı, *Fransız Komünist Partisi* (PCF) ve Yeşillerin oluşturduğu Sol Demokrat ve Cumhuriyetçi Grup ve bağımsızlardır. Ancak 2012 seçimlerine girerken oluşturulan ittifakları anlamak adına bu gruplar yalnızca Jean-Marc Ayrault'nun başbakan adayı olarak girdiği Sosyalist Grup -ki 2017'ye kadar görevde olan eski cumhurbaşkanı François Hollande'ın partisidir- Jean-François Copé'nin başbakan adayı olarak girdiği sağ kanadın toplam beş ittifak arasında meclise girme hakkı kazanmasıyla oluşmuştur. Bununla birlikte cumhurbaşkanları ve başbakanların farklı partilerden olması durumunda da esnek bir şekilde birlikte çalışabilme yeteneği kazanması, siyasal elitlerin farklı görüşlere sahip olmasına rağmen, *ENA* (École Nationale d'Administration/Ulusal İdarecilik Okulu) veya *École Polytechnique* gibi okullardan mezun olan dar bir çevrenin benzer yetiştirme tarzına sahiptirler.¹⁸ Benzer okulların mezunları olması gibi sebepler de siyasetçilerin arasında geçişkenliklerin artmasına ve ideolojik keskinlikler ile buna dayalı polemik ve tıkanmaların daha zayıf olmasına neden olmaktadır. Ancak bahsi geçen üç eğilim her seçimde kendini artan bir şekilde göstermekle kalmadığı gibi ana polemik konusu olup ve gerek medyada gerek kamuoyu tartışmalarında kendini göstermektedir.¹⁹ Buna seçimlerin iki türlü olmasının getirdiği kaygan ve faydacı ittifak zeminini ve siyasal pazarlıkları da eklersek, seçmenin de buna göre farklı bir siyasal kültüre sahip olmasını

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

¹⁸ Michael G. Roskin, *Çağdaş Devlet Sistemleri, Siyaset Coğrafya, Kültür*, 173.

¹⁹ Daniel Gaxie, "Les Critiques profanes de la politique, Enchantements, désenchantements, réenchantements," *Juger la politique, Entreprises et entrepreneurs critiques de la politique* eds. Philippe Garraud ve Jean-Louis Briquet, (Rennes: Presses universitaires de Rennes, 2002): 248. 10.4000/books.pur.24754

Cemal Cem ANARAT

ve bu kültürün niteliğini daha iyi bir şekilde kavrayabilir ve gözümüzde canlandırabiliriz. İlaveten Fransız siyasal geleneğinde ideolojik eğilimlerde değişme olmaksızın partilerin kapatılması ve yerlerine yenilerinin açılması sıradan bir durumdur.²⁰

Fransa'da sağ, sol, merkez, hatta aşırı sol farklı partilere dağılarak varlığını gösterir. Ancak aşırı sağ eğiliminin neredeyse tek temsilcisinin *Ulusal Birlik Partisi* olduğunu söyleyebiliriz. Bu durumun daha basit bir şekilde izah edilebilmesi için eğilimleri benzer olan farklı partilerin seçimlerde ittifak kurma davranışlarına bakmak faydalı olacaktır. Sözelimi, sağın en büyük temsilcileri LRM (La république en marche/Cumhuriyet Yürüyüşü) ve MoDem (Le Mouvement démocrate/Demokrat Hareket) Temmuz 2017'de yapılan yasama seçimlerine tek listeden girmiş olup; aynı zamanda diğer büyük sağ çatı LR (Les Républicains/Cumhuriyetçiler) ve UDI (Union des démocrates et indépendants/Demokratlar ve Bağımsızlar Birliği) partilerinin diğer tek listeden girmeleri sağ ittifaklarını meclis düzeyinde ayırma da Nisan 2017'deki başkanlık seçiminin birinci turunda sadece %4,7 civarında bir oy alan DLF partisinin başındaki Nicolas Dupont-Aignan dışında herhangi bir güçlü sağ temsilcisi ikinci turda Ulusal Birlik adayı Marine Le Pen'i desteklememiştir.²¹ Üstelik hem Solun adayı Benoit Hamon, hem diğer Sağ aday François Fillon daha ilk turun sonucu açıklanır açıklanmaz ikinci tur için birinci turdaki rakipleri Emmanuel Macron'a aşıktan destek vermişlerdir.

Çalışmamızda, Fransa'nın 1990 yılından beri deneyimlediği Cumhurbaşkanlığı seçimleri, Bölge seçimleri ve Avrupa seçimleri incelenecektir. Böylece Fransa'nın yerel düzeyde, ulusal düzeyde ve AB düzeyindeki seçmen davranışları hakkında çok boyutlu bir biçimde fikir

²⁰ Tuğrul Korkmaz, *Çağdaş Siyasal Sistemler*, ed. Burhan Aykaç ve Şenol Durgun, 1. Baskı, (2012, Binyıl Yayınevi): 128-129.

²¹ "Nicolas Dupont-Aignan rallie Marine Le Pen: qui sont les soutiens de la candidate FN pour le second tour?," *LCI*, 28 Nisan 2017, erişim Nisan 2020, <https://www.lci.fr/elections/presidentielle-2017-nicolas-dupont-aignan-christine-boutin-philippe-de-villiers-francoise-hostalier-qui-sont-soutiens-de-marine-le-pen-2e-tour-2046008.html>

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

sahibi olabileceğiz. Bu şekilde sağ-sol çizgisi üzerinde yer alan partilerin buldukları konumla aldıkları oy oranları, partilerin konumunun ve aldıkları oy oranları geliştiği dönem göz önünde bulundurarak karşılaştırılacaktır. Seçmen davranışlarını analiz edebilmek adına seçmenlerin bazı sosyal aidiyet kategorilerine göre hangi partilere daha çok yaklaştıkları anlaşılmaya çalışılacaktır.

1990'dan itibaren seçim verilerinin incelemesi

Daha önce belirtildiği üzere hazırlanmış olan tüm tablolarda beş temel siyasal kategori ve üç ana eksen değerlendirilmiştir. Çalışmadaki tablolarda sunulan veriler ışığında bahsi edilen üç siyasal eksen olan Sol, Sağ ve Aşırı Sağın değişimleri incelenecektir. Tablo 1'de Yasama Seçimleri, Başkanlık Seçimleri ve Bölgesel Seçimlerin seçimlerin ikinci tur ortalamalarına yer vermek ise bu karşılaştırmada çok anlamlı olmayacaktır çünkü aynı seçimlerin farklı kriterlerle bir arada değerlendirilmesi karşılaştırmada karmaşa olmasına neden olacaktır. Üstelik 1. turlar, seçmenin daha yakın olduğu partiye oy vermesi bakımından daha sağlıklı veri sunacaktır.

İlk başta, Tablo 1'de genel ortalamalara yer verilmesinin nedeni bu seçimlerin birbirleriyle kıyaslandığında ne düzeyde önemli olduğudur. Seçim çeşitlerine göz atıldığında en fazla katılımın ilk turlarda gerçekleştiği görülmektedir. Bir diğer dikkat çekici husus en düşük katılımın gözle görünür bir farkla Avrupa Parlamentosu seçimlerinde olduğudur. Bunun nedeni Avrupa Parlamentosu'na gönderilecek temsilcilerin Fransız kamuoyunca, en az önem verilen temsilci grubu olmasıdır. Atlantico sitesinin yaptığı araştırmaya göre 2016 yılında Fransızların %26'sı AB'nin zararından çok getirisi olduğuna inanırken, %40'ı ise tam tersi görüşe sahiptir.²² Avrupa Parlamentosu seçimlerine genel katılım oranı %45

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

²² "Sondage: les Français parmi les plus eurosceptiques d'Europe," *Le Point*, güncelleme 29 Mart 2016, erişim 20 Temmuz 2019, http://www.lepoint.fr/europe/sondage-les-francais-parmi-les-plus-eurosceptiques-d-europe-29-03-2016-2028643_2626.php

Cemal Cem ANARAT

civarındayken, 2014 seçimlere katılımın düşüşte olduğunu ve katılım oranının AB'ye karşı olanlarının oranına neredeyse denk düştüğünü görmekteyiz. Bu oran 2019'da tekrar yükselme eğilimi göstermiştir. Yine aynı şekilde katılımın en düşük olduğu seçimin açık ara farkla Avrupa Seçimleri olduğunu görmekteyiz. Son iki AB seçimine gelirse, katılımın oyunu en az etkilediği kategori Ulusal Cephe/Ulusal Birlik olarak karşımıza çıkıyor. Bu da yeni adıyla Ulusal Birlik Partisi'nin seçmeninin daha disiplinli bir seçim davranışı sergilediğini göstermektedir. Fransız seçmeninin ilk turlarının AB seçimleriyle beraber değerlendirmesinin sonucu ise seçmenin ilk turda gerçekten istediği partiye oy verme eğiliminin artmasıdır, zira ikinci tura kalan ittifaklar içinden kendisine en yakın olana veya kendisine en az uzak olan adayın lehine oy verme eğilimi görülmektedir. Bütün bunlar çeşitli ittifaklar oluşturarak seçmeni kendi tarafına çekmek için daha fazla manevra alanı olan siyasetçilerin şansını artırmaktadır. Normal şartlarda meclise girme ihtimali olmayan partilerin bu ittifaklar sayesinde meclise girebilmesi ise siyasi demokrasi kültürünün gelişmesine katkıda bulunur.

Tablo 1. Üç Siyasal Kategorinin 2012 Başkanlık Seçimlerindeki Yüzdeler Oy Oranları

Ortalamalar	Sol	Sağ	Ulusal Cephe	Katılım
Yasama 1. Tur	30,9	42,3	11,63	64,27
Başkanlık 1. Tur	20,07	33,3	16,3	78,49
Bölgesel Seçimler 1. Tur	37,262	33	16,502	56,48
Avrupa Seçimleri	18,836	20,6	13,428	45,91
Hepsinin Ortalaması	26,767	32,3	14,47	61,29

Kaynak: Fransa İçişleri Bakanlığı'nın resmî sitesi <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections> ve Laurent de Boissieu'nün <https://www.france-politique.fr/> internet sitesinden alınan veriler ışığında oluşturulmuştur.

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

Genel ortalamaları kıyaslayan ilk tabloya bakıldığında Fransız seçmenin en fazla ilgi gösterdiği seçimin, önemli bir farkla başkanlık seçimi olduğunu görülecektir. Ardından en çok önem verilen seçimin Ulusal Meclis'in dağılımını belirleyen Yasama Seçimleri'nin geldiğini, Bölgesel Seçimler'in ve Avrupa Seçimleri'nin ise en az ilgiyi gördükleri anlaşılmaktadır. Bu incelemede en önem verilen seçimler olması nedeniyle daha ziyade Başkanlık seçimlerinin üzerinde durulacaktır.

Tablo 2. Beş Siyasal Kategorinin Avrupa Seçimlerinde Yıllara Göre Yüzdeler ve Oy Oranları²³

Avrupa Seçimleri	Komünistler ²⁴	Merkez Sol	Merkez	Merkez Sağ	Ulusal Cephe /Ulusal Birlik	Katılım
1994	6,89	26,52	25,58	12,34	10,52	52,76
1999	28,46	21,95	9,29	25,88	5,7	46,76
2004	12,55	28,9	11,96	23,31	9,81	42,76
2009	22,76	16,48	8,46	32,68	6,34	40,63
2014	15,56	13,98	9,94	20,81	24,86	42,43
2019	19,79	6,19	22,42	8,48	23,34	50,12
Ortalama	17,668	18,836	14,608	20,583	13,428	45,91

Kaynak: Fransa İçişleri Bakanlığı'nun resmi sitesi <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections> ve Laurent de Boissieu'nün <https://www.france-politique.fr/> internet sitesinden alınan veriler ışığında oluşturulmuştur.

* UDF ve RPR partileri sağ ve merkez sağ olarak tek listeye seçime girme kararı almıştır. Bu yüzden 1994 seçimlerinde UDF-RPR daha sağ eğilimli de olsa merkez olarak değerlendirilmiştir.

²³ Fransa İçişleri Bakanlığı'nın resmi sitesi.

²⁴ Yazarın Notu: Makalede Komünistler kategorisine sol kategorisine girenlere kıyasla sol tonun daha ağır bastığı partiler alınmış bulunmaktadır, bu grubun bu şekilde adlandırılmış olmasının nedeni aşırı sol, radikal sol gibi isimlerin nesnellikten uzak görünmesidir. Sosyalist isminin verilmemesinin nedeni ise Sol kategorisine alınmış olan Sosyalist Parti (PS) ile karıştırılmasını önlemektir.

Cemal Cem ANARAT

Tablo 3. Beş Siyasal Kategorinin Başkanlık Seçimlerinde Yıllara Göre Yüzdeler ve Oy Oranları

Başkanlık Seçimleri	Sol	Sağ	Ulusal Cephe /Ulusal Birlik	Katılım
1995 2. Tur	47,36	52,64	0	79,36
2002 2. Tur	0	82,21	17,79	79,71
2007 2. Tur	46,94	53,06	0	83,97
2012 2. Tur	51,64	48,36	0	80,35
2017 2. Tur	0	63,86	36,14	74,12
Ortalama	20,9256	60,026	10,786	79,502

Kaynak: Fransa İçişleri Bakanlığı'nun resmî sitesi <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections> ve Laurent de Boissieu'nün <https://www.france-politique.fr/> internet sitesinden alınan veriler ışığında oluşturulmuştur.

Buna ek olarak, başkanlık seçiminin ikinci turunun en çok ilgi gören seçim olduğunu görmekteyiz. Bunun nedeni ise ikinci tura kalan en yüksek oy almış iki adayın arasında yapılacak seçimin bu üç temel eğilimden birini temsil ediyor olmasıdır. Fransa tarihinde başkanlık seçimlerinin ikinci turu her zaman solu ve sağı temsil eden adayların rekabetine sahne olmuştur, bunun tek istisnası 2002 başkanlık seçimleridir; böyle bir istisnanın olmasının nedeni ise, sağın adayı Jacques Chirac'ın karşısındaki *Ulusal Cephe*'nin adayı Jean Marie Le Pen'dir. Ancak bu pek de bir istisna sayılmaz, zira *Ulusal Cephe*, 5. Cumhuriyetin 20 yılına damgasını vurmuştur. Nitekim BVA-Salesforce'un yaptığı bir anket sonucu 2017 seçimlerinin ilk turundan sağın adayı Fillon ve Marine Le Pen'in galip çıkacağına dair bir tahmini ortaya koymuştu.²⁵ Ocak ayının ortasından Nisan'a kadar geçen

²⁵ "Sondage: Le Pen et Fillon arriveraient en tête au Premier tour, Macron troisième, Mélenchon quatrième", L'OBS, güncelleme 12 Ocak 2017, erişim 16 Şubat 2020, <http://tempsreel.nouvelobs.com/en-direct/a-chaud/32265-presidentielle2017-sondage-fillon-arriveraient-premier.html>

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

sürede cumhurbaşkanı adayı François Fillon hakkında medyanın gündeme getirdiği haksız kazanç iddiaları, her ne kadar birinci tur için Ocak ayının ortalarında ikinci sırada olsa da, ikinci turda cumhurbaşkanı olma ihtimali yüksek olan *Cumhuriyetçiler* hareketi liderini bir anda kamuoyu nezdinde gözden düşürmüştü. Eğer o dönemki adıyla *Ulusal Cephe* adayı Marine Le Pen'le ikinci tura Fillon kalmış olsaydı tıpkı 2002 Cumhurbaşkanlığı seçiminde Chirac'a olduğu gibi cumhurbaşkanı seçilmesine kesin gözüyle bakabilirdik, zira belli bir oy potansiyeline sahip olmakla birlikte *Ulusal Cephe* ya da yeni adıyla *Ulusal Birlik* partisi, sol olsun, sağın ezici çoğunluğu olsun toplumun hemen hemen her kesiminde tepki duyulan ve korkulan bir hareket olmayı sürdürmektedir. Buna göre *Cumhuriyet Yürüyüşü* adıyla seçim kampanyasına Kasım 2016'da başlayan Emmanuel Macron, partisi ve seçmeni bünyesinde cumhurbaşkanlığı adaylığı için büyük bir destekle başlamış olan ancak hakkında çıkan suçlamalar nedeniyle arkasındaki desteğin hızla zayıfladığı Fillon'un yerini benzer eğilimde bir sağ adayı olarak doldurmayı başardı.

Mülteci krizinin ve terörün sağa olan meyili güçlendirdiği bu dönemde *Ulusal Cephe* hareketi gibi aşırı sağ bir parti Fransız siyasetinin ana aktörü olmayı güçlenerek sürdürmektedir. Üstelik bahsi geçen krizlerle ve Avrupa'da aşırı sağın genel anlamda yükselişe geçmesiyle Ulusal Cephe adayı Marine Le Pen, eski aday olan babası Jean-Marie Le Pen'in aksine cumhurbaşkanlığını bile zorlayacak konuma gelmiştir. Konuya buradan bakıldığında Fransa'nın kültür ve kimlik ekseninde politikalara giderek daha fazla ilgi duyan bir seçmen kitlesinin olduğunu söylemek hiç de zor değil.

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

Cemal Cem ANARAT

Tablo 4. Beş Siyasal Kategorinin Başkanlık Seçimlerinin 1. Turunda Yıllara Göre Yüzdeler Oy Oranları

Başkanlık Seçimleri	Komünistler	Merkez Sol	Merkez	Merkez Sağ	Ulusal Cephe/ Ulusal Birlik	Katılım
1995 1. Tur	13,94	23,3	0	39,42	15	78,38
2002 1. Tur	10,97	16,2	5,33	19,88	16,86	71,6
2007 1. Tur	9,24	25,9	18,57	31,18	10,44	83,77
2012 1. Tur	11,1	28,6	9,13	27,18	17,9	79,48
2017 1. Tur	19,58	6,36	0	48,72	21,3	79,21
Ortalama	12,97	20,1	6,61	33,28	16,3	78,49

Kaynak: Fransa İçişleri Bakanlığı'nın resmi sitesi <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections> ve Laurent de Boissieu'nün <https://www.france-politique.fr/> internet sitesinden alınan veriler ışığında oluşturulmuştur.

Tablo 5. Beş Siyasal Kategorinin Bölgesel Seçimlerde Yıllara ve Tur Sayısına Göre Yüzdeler Oy Oranları

Bölgesel Seçimler	Komünistler	Merkez Sol	Merkez	Merkez Sağ	Ulusal Cephe/ Ulusal Birlik	Katılım
1992 Tek Tur	23,63	24,5	0	38,03	13,72	68,63
1998 Tek Tur	5,7	36,6	0	35,63	14,94	58,03
2004 1. Tur	8,17	40,2	0	34,14	14,7	60,84
2004 2. Tur	0	50,4	0	36,88	12,38	65,66
2010 1. Tur	21,42	32,2	4,2	27,26	11,42	46,33
2010 2. Tur	1,24	52,8	0,84	35,38	9,17	51,21
2015 1. Tur	2,13	36	0,39	31,72	27,73	49,91
2015 2. Tur	0	32,1	0	40,24	27,1	58,41
Ortalama	7,78	38,1	0,67	34,91	16,4	57,37

Kaynak: Fransa İçişleri Bakanlığı'nın resmi sitesi <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections> ve Laurent de Boissieu'nün <https://www.france-politique.fr/> internet sitesinden alınan veriler ışığında oluşturulmuştur.

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

Bir diğer ilginç veri Avrupa seçimlerinde sağ oyların yükselmesine karşın başkanlık seçimlerinin ilk turlarında sağ oyların pek artmaması, bunula birlikte sol ve merkez oylarda seneler içinde kayda değer artışların gözlenmesidir. Buna neden olarak sağa oy veren seçmen kitlesinin iki tur arasında daha az oy değiştirme eğiliminde olması gösterilebilir. Sol partileri tercih eden seçmenler ağırlıklı olarak merkeze yakın Sol partileri daha çok ikinci turda, mecbur kaldıkları için seçerken ilk turda daha ziyade istedikleri küçük partiler için oy kullanmayı tercih ediyorlar.

Bölgesel seçimler ise Avrupa seçimlerinden sonra seçmen nezdinde en az ilgi gören seçim olarak karşımıza çıkıyor. Buradan anlaşılacağı üzere Fransızlar en fazla cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından yasama ve bölgesel seçimlerin sonuçlarının kendilerini ilgilendirdiğini düşünüyorlar. Bir başka eğilim ise sonucun belirleyici olduğu ikinci turlarda seçime duyulan ilginin gerek cumhurbaşkanlığı gerek yasama seçimleri gerekse de bölgesel seçimler için daha fazla olmasıdır. Bu davranış büyük bir ihtimalle tüm iki turlu seçimler için geçerli olabilecek pratik bir sonuçtan kaynaklanmaktadır. Yine bölgesel seçimlerde birinci ve ikinci tur seçimler kendi aralarında düşünüldüğünde en dramatik artış eğiliminin *Ulusal Cephe*'de olduğu kolaylıkla görülmektedir. Sağ oylar ise 90'lı yılların başındaki oy oranlarına ulaşmakla birlikte ara dönemde belli bir düzeyde azalma eğilimi göstermiştir. Benzer bir şekilde sol oylar da ara dönemde artmakla birlikte tekrar bir azalma yönünde görünse de son oyları ilk oylarından fazladır. Ancak bu oranlar üzerinde katılım oranı düşen bir kesimin de etkisi olduğu düşünülebilir. *Ulusal Cephe* oy oranlarındaki dramatik artışın seçimlere ilgisiz kalan *Ulusal Cephe* karşıtı kesimden kaynaklandığı iddiaları yersiz olmasa da tamamen haklı da değildir. Aşağıdaki tabloya göre katılımın düşmesinin *Ulusal Cephe*'ye yaraması söz konusudur. Ancak 2015 yılı *Sosyalist Parti* Birinci Sekreteri Jean-Christophe Cambadélis'in belirttiği gibi "*Ulusal Cephe* aşağı yukarı her zaman aynı sayıda oy alıyor." Ancak şunu da belirtmek gerekir ki yeni adıyla

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

Cemal Cem ANARAT

Ulusal Birlik için bu durum 2017'deki son seçimlerle birlikte çok daha açık bir şekilde değiştiğinden Ulusal Birlik'in oyunun artık tartışmaya yer vermeyecek düzeyde arttığını söyleyebiliriz.²⁶

Tablo 6. Başkanlık Seçimlerinde Katılım Göstermeyen Kesimle Ulusal Cephenin Aldığı Yüzdeler ve Oy Oranlarının Karşılaştırılması

Başkanlık Seçimleri	Katılmama Oranı	Ulusal Cephe	Geçersiz Oy
1998 1. Tur	18,6	14,38	2,045
1998 2. Tur	15,9	2. Tura Kalamadı	3,757
1995 1. Tur	21,6	15	2,985
1995 2. Tur	20,3	2. Tura Kalamadı	6,352
2002 1. Tur	28,4	16,86	3,38
2002 2. Tur	20,29	17,79	5,39
2007 1. Tur	16,23	10,44	1,44
2007 2. Tur	16,03	2. Tura Kalamadı	4,2
2012 1. Tur	20,52	17,9	1,92
2012 2. Tur	19,65	2. Tura Kalamadı	5,82
2017 1. Tur	22,23	21,3	1,156
2017 2. Tur	25,44	33,9	11,52

Kaynak: Fransa İçişleri Bakanlığı'nın resmî sitesi <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections> ve Laurent de Boissieu'nün <https://www.france-politique.fr/> internet sitesinden alınan veriler ışığında oluşturulmuştur.

Libération gazetesinin yayımlandığı verilere göre 1988, 1995, 2002, 2007 ve 2012 seçimlerinde söz konusu partinin aldığı oy sırasıyla 4.4, 4.6, 4.8, 3.8 ve 6.4 milyon civarındadır. Yani aşırı sağ partinin oyları konsolide olmuş hatta artış eğilimine geçmiştir. Özellikle gelecek seçimlerle ilgili olarak yapılmış olan anketin verileri de bunu doğrulamaktadır.

²⁶“L'abstention, favorable ou pas au FN?”, *Libération*, 17 Mart 2015, erişim 8 Eylül 2018, http://www.liberation.fr/france/2015/03/17/1-abstention-favorable-ou-pas-au-fn_1222281

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

Siyasal davranışın önemli bir değişkeni de *primaire* adı verilen ön seçimlerdir. Ön seçimler ilk olarak 1995 yılında *Sosyalist Parti*'nin (PS) kendi cumhurbaşkanı adayını belirlemek üzere gerçekleştirildi. Bu sistemi uygulayan partiler kendi içlerinde aldıkları kararlar doğrultusunda aday adaylarını genel ve yerel düzeydeki adaylıklar için seçmeye başladılar. 2011'de ilk defa *Sosyalist Parti* tarafından katılımın sadece partililere değil, aynı zamanda *Sosyalist Parti*'ye oy vereceğini beyan eden ve isteyen tüm vatandaşların da katıldığı bir ön seçim gerçekleştirildi. Bazı sol partiler kendi içlerinde bu uygulamayı uzun zamandır yapıyor olmakla birlikte UMP ve 2017'de devamı olan LR ve PCD dışında hiçbir sağ parti ön seçim yapmamaktaydı. LR, PCD ittifakı da 2017'de kendi seçmeninin de katılabildiği ön seçim yapmıştır. Ön seçim ve özellikle de kendi seçmeninin katılımına açık ön seçim Fransa'da gün geçtikçe siyasi kültürün yaygınlaşan bir parçası hâline gelmiştir. Seçmenin siyasi süreç giderek daha fazla dahil olması ülkenin demokrasi kültürüne önemli bir katkı olarak değerlendirilebilir.

Buna karşın François Fillon'un ön seçimine yönelik eleştirilerden biri de adayların programları arasında yalnızca ton farkı olmasıydı.²⁷ Bunun nedeninin ise aynı siyasi hedefleri taşıyan üyelerin aralarında rekabet olduğu sonucuna varmak zor olmayacaktır. Zaten aynı siyasal yönelim içinde farklı liderlerin ortaya çıkarak adaylığa talip olması ve aday olması aynı ideolojik çizgide yer alan seçmen ve partilerin herhangi bir tek yönde pozisyon almalarını sağlamak yerine oy potansiyelini oldukça kaygan bir seçmen zeminine dönüştürecekti.²⁸ Nitekim Fillon'un kendi hareketi

²⁷ "Primaire: les 6 raisons du succès de Fillon," *Le Journal du Dimanche*, 22 Kasım 2016, güncelleme 21 Haziran 2017, erişim 5 Haziran 2019, <https://www.lejdd.fr/Politique/Primaire-les-6-raisons-du-succes-de-Fillon-826810>

²⁸ "Enquête électorale française - Vague 8: Primaire de la droite et du centre: la progression de Fillon crée une qualification très ouverte pour le 2nd tour," *Ipsos*, 17 Kasım 2016, erişim 5 Temmuz 2019, <http://www.ipsos.fr/decrypter-societe/2016-11-17-enquete-electorale-francaise-vague-8-primaire-droite-et-centre-progression-fillon-cree-qualification>

Cemal Cem ANARAT

Cumhuriyetçiler tarafından seçildikten sonra hızlı bir yükselişe geçmesi ve 2017'nin başından itibaren Macron'un *Cumhuriyet Yürüyüşü* hareketinin merkez sağ çizgisinin liderliğini kısa sürede Fillon'dan devralması bu çerçevede anlam bulacaktır. Bu açıdan bakıldığında Fillon'un yerini herhangi bir başka adayın kısa sürede alması Macron'un kişisel başarısının da ötesinde, merkez sağdaki bir boşluğun doldurulmasına yönelik bir talebe de cevap veriyor denilebilir.

Seçmen profilinin siyasi eğilim olarak karşılığı

Fransa'daki siyasal yapının ve sosyal yapının yanında kültürel yapının da bu geleneklerin oluşmasında önemli rolleri vardır. Burada Fransa'yı kendine has kılan bazı faktörlere de değinerek ve seçmenin genel eğilimlerini oluşturan sebepleri inceleyerek şu fikir öne çıkarılabilir: Fransa'daki sömürgeci endüstriyel geçmişin, sosyal devlet anlayışının ve bugünün getirdiği ekonomik zenginleşmenin bir uzlaşması olarak sağ ve sol partiler ideolojik bağlamda ya merkeze ve ya da sağa kaymış görünmektedir. Uzun süren sınıf çatışmaları ve hak mücadeleleri geçmişinin belli bir noktaya gelmesi sonucu, büyük kitleleri temsil eden sağ ve sol hareketlerin arasındaki mesafe silikleşmiştir. Ayrıca, sınıflar arası geçişin kolaylaşmasıyla birlikte, bu çatışmalar sol-sağ ekseninde olmak üzere müdahalecilik, vergilendirme ve zenginliğin yeniden paylaşımı konularıyla da sınırlanmıştır denebilir. Buna ek olarak eski sömürgelemlerle süren ilişkiler sonucu kolay ve daha uygun işgücünün ülkeye gelmesi ve zamanla bu kitlelerin vatandaş olması çoğunlukla sosyal ve ekonomik olarak yeterince entegre edilememesi ülkede kültürel ayrışmanın önünü açmış diğer yandan ucuz iş gücü karşısında işlerini kaybeden hakim kültür dünyasına mensup kişilerin tepkisi siyasal olarak ifade edilerek aşırı milliyetçi bir sağ yönelim meydana getirmiştir. Bu üç temel eğilimin sonuncusu daha popülist sistem karşıtı bir çehreye ve söyleme yönelerek tepkisel oyları kendine çekmektedir.

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

Seçimler için ise sağ-sol çizgisinin belirgin bir şekilde hâlen görülmekte olduğu, buna karşın sağ ve sol eğilimlerin artık yalnız olmadığı ve *Ulusal Cephe* çizgisinin de üçüncü bir boyut olarak siyasal düzleme temel bir faktör olarak eklemelendiğini görülmektedir. Seçimlerin ideolojik ekseninin üç boyutlu olmasının yanı sıra özellikle ilk iki boyutun üçüncüsü lehine silikleştiğini de söyleyebiliriz.²⁹ CSA'nın 2014'te yaptığı bir anketine göre Fransızların %28'i kendisini solda tanımlarken %14'ü merkezde, %28'i de sağda tanımlamaktadır.³⁰ Bu tanımlar tarihsel olarak aşına olunan haliyle yapılmış olsa da bunlara yeni eklenen bir kavramın %30'luk bir kesimi oluşturduğunu görüyoruz: Kendisini bu eksenle tanımayan kişiler kategorisi.³¹ Anketi yanıtlayanları kendisini %30'luk kategoride tanımlayanlar kadınlarda 36%, 25-30 yaş kategorisinde %36, çalışanlarda %37, işçilerde %38 ve lise mezunu olmayanların oranı %42'dir. Cautrès'in görüşüne göre bu oranlar ideolojinin kökeninde mutlak bir sosyal bağ bulmanın mümkün olmayacağı savını destekler niteliktedir. Ancak elbette bu durum bir bağıntı kurulamayacağı anlamına gelmemektedir. Ankete katılanların siyasi değerleri sosyal aidiyetlerine eklenmiş olup, kendilerini solda konumlandıranların genelde maaşlı çalışanlar ve özellikle de, ara meslek grubuna dahil oldukları gözlemlenmektedir. Çalışan veya işçi kimliği sağ-sol kimliğinden daha baskın bir şekilde kendini göstermektedir. Bununla birlikte dahil olduğu çizgiyle uyumlu bir oy verme

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

²⁹ Florent Gougou ve Simon Labouret, "La fin de la tripartition? Les recompositions de la droite et la transformation du système partisan," *Revue française de science politique* 63, sayı: 2 (Nisan 2013): 282.

³⁰ Conseil supérieur de l'audiovisuel: Türkçesi, Görsel İşitsel Yüksek Kurulu veya Görsel İşitsel Üst Kurulu'dur. Türkiye'deki RTÜK'ün benzer işlevlerini yerine getiren bir kuruldur.

³¹ Bruno Cautrès, "Réalistes à droite, collectifs à gauche, européens au Centre: radiographie des valeurs de la France politique d'aujourd'hui," *Atlantico*, 7 Kasım 2014, erişim 10 Eylül 2019, <http://www.atlantico.fr/decryptage/realistes-droite-collectifs-gauche-europeens-au-centre-radiographie-valeurs-france-politique-aujourd-hui-sondage-csa-eric-branca-1838534.html#X0fMGOCUTEIO0cPY.99>

Cemal Cem ANARAT

davranışı gözlemlenmektedir. Solda eşitlik ve ilerlemecilik yüceltilirken, sağda gerçekçilik ve reformculuk yükseltilecek değerlerdir. Aşırı sağ (Ulusal Cephe) ve sağ arasında ayırım yapmak ise Cautrès'e göre önemlidir çünkü bir tanesi kendi firmaları olan, serbest meslek erbabı olan sağ iken diğeri daha tabanda olan bir eğilimi göstermektedir. Pierre Bréchon ve Bruno Cautrès'in "Seçim Listelerine Kaydolmak: Sosyalleşme göstergesi mi, siyasallaşma göstergesi mi" adlı makalesinde Grenoble şehrinde ortaya koydukları anketlerden seçmenin söz konusu şehir nüfusunun yarısına yakınının önemli ölçüde politik bilinçten ve angajmandan yoksun olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür.³² Bu ankette en ilgi çekici noktalardan biri tahsil düzeyinin siyasi kayıtsızlıkla ilişkilendirilebilecek herhangi bir ilişkisinin bulunamamasıdır. Bir diğer ilginç veri ise en az bir ev sahibi olan kişilerin sadece %4'ünün siyasete seçim listesine kaydolmamış olduğudur.

İpsos'un 2012'deki yaptığı bir başka ankette ise sosyal kategorilere göre siyasal yönelim analizi yapılmış, araştırmaya göre maaşlı ve özellikle de kamuda çalışan kişiler çoğunlukla sola oy vermişler.³³ Zaten bu kimseler hâlâ devletin müdahaleci politikalarından memnun olacak bir sosyal kategoriye dâhil, buna karşın serbest meslek sahipleri sağa daha yakın olmaya meyletmişler. 35-57 yaş aralığı %62 ile sol partiye oy verirken, 60 ve üstü seçmen oylarını %59 oranında sağ parti lehine kullanmış. Anketin verilerine bakıldığında tahsil düzeyinin artması oyları sola meylettirmekle birlikte aslında ciddi anlamda bir sağ-sol kırılması görmek mümkün değil. Gelir durumunun artması da sağa oy verme eğilimini artıran bir unsur olarak karşımıza çıkıyor. Aslında bu tür eğilimler dünyanın her yerinde görülebilecek olmakla birlikte Fransız seçmenin bu konuda

³² Pierre Bréchon ve Bruno Cautrès, "L'inscription sur les listes électorales: indicateur de socialisation ou de politisation?" *Persée*, sayı: 4 (1987): 507, doi:10.3406/rfsp.1987.411647, 507.

³³ "Comprendre le vote des Français," Ipsos, 6 Haziran 2012, erişim 15 Kasım 2020, <https://www.ipsos.com/fr-fr/comprendre-le-vote-des-francais>

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

çok büyük bir kırılma yaşamadığını görebiliyoruz. 1993 yılında Janine Mossuz-Lavau tarafından yazılan, *Le Vote des femmes en France* (Fransa'da Kadınların Oyları) adlı kitapta yer alan ise yapılan başka çalışmaya göre ise çevreciler lehine %7'ye karşı %9'la kadınlar öndeyken, sağ oylarda %43'e karşı %45'le öndeler.³⁴ Ulusal Cephe'ye ise erkeklerin %15'lik bir oyu söz konusuysen kadınlar da bu oran %10 civarında. Epey bir zaman sonra bile kadın oyları erkek oylarına göre da az bir farkla bile olsa görece solda kalıyor. Ancak hem ikinci turda aşırı sağ parti *Ulusal Birlik*'in adayı Marine Le Pen'in bir kadın olması hem de sağın ve aşırı sağın yükselmesi nedeniyle zaman içinde kadın ve erkek seçmen arasında Ulusal Birlik Partisi'ne oy verme oranları neredeyse eşitlemiş durumdadır. Nitekim 2017 başkanlık seçimleri sonrası verilen oylarla hakkında Christèle Marchand-Lagier aktarılan yapılan bir cinsiyet araştırmasının sonucuna göre ikinci turda kadınlar sağ adayı Macron'a %65,5 oranında oy verirken erkek seçmen %66,3 oranında oy vermiştir. Aşırı sağın kadın adayı Le Pen ise erkeklerden %13,6 oy alırken kadınlardan %11,9 oy alabilmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki aynı çalışmadaki yaş kategorileri dikkate alındığında 60 altı yaşlar hem kadınların hem de erkeklerin iki seçenektan biri olan sağdan ziyade aşırı sağa daha fazla oy vermektedir. Kadınlarda ise aşırı sağa oy veren gençler erkeklere göre daha fazla görünmektedir.³⁵ Bu durum Ulusal Birlik çizgisinin gelecekte daha da güçleneceği öngörüsünü güçlendirmektedir.

2017 Başkanlık Seçimi'nin 2. Turu ise Marine Le Pen'in 2002'de babası Jean-Marie Le Pen'in aldığı oyu neredeyse ikiye katladığı bir seçim olmuştur. Macron toplumsal kategorilerin çoğunda Le Pen'in önüne geçmiş olsa da

³⁴ Janine Mossuz-Lavau, "Le vote des femmes en France (1945-1993)," *Revue française de science politique*, 43e année, sayı: 4, (1993): 681.

³⁵ Christèle Marchand-Lagier, "Le vote des femmes pour Marine Le Pen: Entre effet générationnel et précarité socioprofessionnelle" *Travail, Genre et Sociétés* 2, (2018), sayı: 40, 85-106, 5, 6, 11.

Cemal Cem ANARAT

memnun ve iş sahibi kesimde daha fazla tercih edilmiştir.³⁶ İşçi oylarında ise %56'ya karşı %44'le Le Pen galip gelmiş görünmektedir. Aynı şekilde hane gelirleriyle idare edenler için Le Pen %69'a karşı %31'lik bir oranla öndedir. İşsiz oylarında %47'ye karşı %53'le, çalışanlar ve en düşük gelirlielerde ise %54'e %46 ile ve %55'e %45 gibi oranlarla Macron önde görünmektedir.³⁷ Bununla birlikte ikinci tura kalan iki büyük partinin sağda olması bir önceki seçimle ve geçmiş seçimlerle de kıyaslama yapıldığında Fransa'nın ne denli sağa kaydığını göstermektedir. Nitekim daha bir önceki seçimde iki büyük parti; Sol parti olan *Sosyalist Parti* ile sağ parti *Halk Hareketi için Birlik*'in adaylarının karşılaşması söz konusu olmuşken artık en büyük iki adayın birinin sağdan diğerinin ise aşırı sağdan çıkması Fransa'nın siyasal ağırlık merkezinin değiştiğini gösteren önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu savı destekler nitelikte bir diğer dikkat çekici nokta ise Fransa'da taraftarı olmayan hemen hemen her kesimden belirgin tepkiler alan *Ulusal Cephecilerin*, ikinci tura kalmalarına rağmen, 1969'dan beri görülen en düşük başkanlık seçimi katılımının, Marine Le Pen'in finalist olduğu ikinci turda görülmesi olmuştur. Bu da toplumun cehpeci harekete duyduğu tepkinin azaldığını şeklinde yorumlanabilir. Üstelik bir önceki 2012 ve 2017 seçimlerinin ilk turlarında, sağın toplam oy oranı 27,18'den 48,72'ye, ikinci turlarda ise toplam oy oranı 48,36'dan 63,86'ya yükselmiştir. Benzer bir dramatik artış yine tüm sol oyların aleyhine olacak şekilde *Ulusal Cephe*'de gerçekleşmiştir; cephe oyları ilk 2012'nin ilk turunda 17,9'dan 2017'nin ilk turunda 21,3'e yükselmiştir. 2012'de ikinci tura kalamayan *Ulusal Cephe* 2017'nin ikinci turunda 36,14 gibi bir oy orana ulaşmıştır. Bütün bu verilerin ışığında hem sağın hem farklı bir sağ kategorisi olan *Ulusal Cephe*'nin güçlenmeyi sürdürdüğünü

³⁶ "2nd tour présidentielle 2017: sociologie des électors et profil des abstentionnistes," *Ipsos*, 7 Mayıs 2017, erişim 2 Eylül 2019, <https://www.ipsos.com/fr-fr/2nd-tour-presidentielle-2017-sociologie-des-electors-et-profil-des-abstentionnistes>

³⁷ A.g.e

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

sonucuna ulaşmak mümkündür. Fransa'da genel anlamda siyasal merkezin sağa kaydığını söyleyebiliriz. Bu hem sol seçmenin merkez sağa hem de merkez sağ seçmenin aşırı sağa kayması şeklinde eğilim göstermektedir. Bu bağlamda genel bir sağa kayış olduğunu söylemek artık mümkündür. Aşırı sağ da bu sağa kayma olgusundan payına düşeni almaktadır. İki unsurdan oluşan sağ-sol eksenini değiştirerek üçüncü bir unsur olan aşırı sağ bünyesine katmıştır.

Sonuç

Ele alınan verilerle yola çıktığımızda varılabilecek ilk sonuç, Fransız siyasal yaşamında sağa eğiliminin süreç içinde artması ve aşırı sağın güçlenmesi ile sol, sağ, aşırı sağ şeklinde üç siyasi ana damar lehine sağ-sol ayrımının zayıflıyor olduğudur. Avrupa'da yaşanan ekonomik krizin ve göçmen sorununun Fransa gündemini bu düzeyde meşgul etmesi, bu eğilimin hem sosyal hem ekonomik güdülenmelerle devam edeceğini düşündürmektedir. Fransa seçmenin siyasi yönelimleri ve siyasetçilerinin de bu taleplere cevap vermesiyle siyasetin üç partiyle olmasa da üç temel eğilim doğrultusunda kurgulanması söz konusu olacaktır. Sol, sağ ve aşırı sağ eğilimlerini özellikle belirtmemizin nedeni bu eğilimlerin parti sayılarına ve bölünmelerine bakıldığında fark edilemeyecek olmasıdır. Sağ ve sol arasındaki ikili rekabet anlayışı yerini, içinde aşırı sağın da olduğu üçlü bir çekişme alanına bırakmaktadır. Varılabilecek bir ikinci sonuç tablolarında belirtilen diğer iki kategori olan merkez ve radikal solun da bahsi geçen bu üç kampın içinde yerlerini bulacak olmasıdır. Bir diğer önemli sonuç ise yaş, cinsiyet ve gelir durumu gibi özelliklerin seçmenin davranışında hâlen önemli değişiklikler gösterdiği ve aşağı yukarı her seçmen kategorisinde Fransız siyasetinin ağırlık merkezinin sağa çektiğini ve çeşitli anket sonuçlarının ve araştırmacıların görüşlerinin bu doğrultuda geliştiğidir. İdeolojik eksenin üç boyutlu olması, sağ-sol ayrımının sürmesini engellemeyecek olsa da, önemli bir kesimin

Cemal Cem ANARAT

siyasal sistemde yerini bulmasını geciktirebilecek veya bocalamalara neden olabilecektir. Ancak sağ-sol ekseninden, sol-sağ-aşırı sağ eksenine geçiş, aslında 90'ların başında solun yaşadığı düş kırıklığının yol açtığı ideolojik zayıflamayla ve sonrasında ortaya çıkan ideolojik çeşitlenme ile açıklanabilir. Bu da aslında sosyal ve ekonomik koşulların dayattığı seçimlerle gerçekleşmektedir. Öte yandan, Fransa'da diğer Kıta Avrupası ülkelerinin çoğunluğunda olduğu gibi aşırı sağın yükselmesindeki önemli etmenlerden biri de göçmenlerin sistemle bütünleşmelerini sağlayabilecek Birleşik Krallık'taki geçerli *British* kimliği benzeri bir üst kimliğin oluşturulamamasıdır. Bu eksiklik, Fransız milliyetçileri ve göçmenler arasındaki kopukluğu, karşıtlığı ve kutuplaşmayı artırarak, Ulusal Birlik benzeri partinin tabanını genişletmektedir. Fransa'nın geleceğinin *Ulusal Cephesiz* düşünülmemeyeceği savını, sonucu açıklanan anketle bir kez daha pekiştirmiş olmayı hedeflemekteyiz. Avrupa ve Fransa'da; mülteci krizinin, terör ve ekonomik daralmanın etkisini sert bir şekilde hissettirdiği bir dönemden geçilmektedir. Kimlik siyasetinin, refah seviyesi yüksek olan bu ülkelere, refah seviyesi düşük olan ülkelere gelen ve geçmişleriyle bağlarını sürdüren göçmen kökenli gruplara karşı sona erebileceğini düşünmek en azından yakın ve orta vadede artık pek de mümkün görünmemektedir.

KAYNAKÇA

Akın, Ahmet Ziya. "Neoliberalizm Etkisinde Sağ Popülizmin Yükselişi: ABD, Macaristan ve Fransa Örnekleri." *International Journal of Political Studies* 5. Sayı:1 (Nisan 2019), <https://doi.org/10.25272/j.2149-8539.2019.5.1.03>

Ariboğan, Deniz Ülke. *Duvar* İstanbul: İnkılap Yayınevi, 2017.

Bréchon, Pierre, Bruno Cautrès. "L'inscription sur les listes électorales: indicateur de socialisation ou de politisation?" *Persée*, Sayı: 4 (1987), 502-525, doi:10.3406/rfsp.1987.411647

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

Bréchon, Pierre. "Paysage après la bataille présidentielle: la gauche et la droite, même pas mortes!" *The Conversation*, 20 Eylül 2017, <https://theconversation.com/paysage-apres-la-bataille-presidentielle-la-gauche-et-la-droite-meme-pas-mortes-84191>

Brouard, Sylvain, Emiliano Grossman ve Isabelle Guinaudeau. "La compétition partisane française au prisme des priorités électorales: Compétition sur enjeux et appropriations thématiques." *Revue française de science politique* 62, Sayı: 2, (2012), 255-276, <https://doi.org/10.3917/rfsp.622.0255>

Cautrès, Bruno. "Réalistes à droite, collectifs à gauche, européens au Centre: radiographie des valeurs de la France politique d'aujourd'hui." *Atlantico*, 7 Kasım 2014, Erişim 10 Eylül 2019, <http://www.atlantico.fr/decryptage/realistes-droite-collectifs-gauche-europeens-au-centre-radiographie-valeurs-france-politique-aujourd-hui-sondage-csa-eric-branca-1838534.html#X0fMGOCUTEIO0cPY.99>

"Comprendre le vote des Français". *Ipsos*. 6 Haziran 2012, Erişim 15 Kasım 2020, <https://www.ipsos.com/fr-fr/comprendre-le-vote-des-francais>

Çöpoğlu, Muhammed Onur. "Avrupa'da Yükselen Popülist Aşırı Sağ Partiler: Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (ENF) Grubu Üzerine Bir İnceleme." *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi* 4. (2017): 1-17, <https://doi.org/10.20860/ijoses.331142>

De Boissieu, Laurent. France Politique, le site d'information sur la vie politique française internet sitesi, <https://www.france-politique.fr/güncelleme> 27 Şubat 2020

"Enquête électorale française - Vague 8: Primaire de la droite et du centre: la progression de Fillon crée une qualification très ouverte pour le 2nd tour." *Ipsos*. 17 Kasım 2016, Erişim 5 Temmuz 2019, <http://www.ipsos.fr/decrypter-societe/2016-11-17-enquete-electorale-francaise-vague-8-primaire-droite-et-centre-progression-fillon-cree-qualification>

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

Cemal Cem ANARAT

Finchelstein, Gilles. “Cumhuriyet Yürüyüşü Partisi (LREM) Taraftarlarının Robot Resmi.” *EURO Politika* Dergisi 4 . Sayı: 1. Çeviren: Cemal Cem Anarat, (17 Temmuz 2020), 1-30.

Finchelstein, Gilles. “Le portrait robot des sympatisants de la République en marche.” Fondation Jean-Jaurès. (Eylül 2018), 1-30, https://jean-jaures.org/sites/default/files/portrait_robot_lrem.pdf

Fransa İçişleri Bakanlığı'nın resmî sitesi <https://www.interieur.gouv.fr/Archives/Archives-elections>

Gaxie, Daniel. “Les Critiques profanes de la politique, Enchantements, désenchantements, réenchantements.” *Juger la politique, Entreprises et entrepreneurs critiques de la politique*. Eds. Philippe Garraud ve Jean-Louis Briquet, Rennes: Presses universitaires de Rennes, 2002 248, 10.4000/books.pur.24754

Gougou, Florent ve Simon Labouret. “La fin de la tripartition? Les recompositions de la droite et la transformation du système partisan.” *Revue française de science politique* 63, Sayı: 2 Nisan 2013, 279-302.

Grunberg, Gérard. “Le parti socialiste français et le cycle d'Épinay (1971-1994)”, *La social-démocratie en cette fin de siècle*. ed. Jean Pierre Beaud ve Jean Guy Prévost. (Kanada: Presse de l'Université de Québec, 1995): 51-52.

“Inégalités : oui, nous avons aussi de bonnes raisons d'espérer.” *Observatoire des inégalités*. 27 Kasım 2019, https://www.inegalites.fr/Inegalites-oui-nous-avons-aussi-de-bonnes-raisons-d-espérer?id_theme=17

Korkmaz, Tuğrul. *Çağdaş Siyasal Sistemler* Editörler: Burhan Aykaç ve Şenol Durgun. 1. Baskı, 2012, Binyıl Yayınevi.

“L'abstention, favorable ou pas au FN?”. *Libération*, 17 Mart 2015, Erişim 8 Eylül 2018, http://www.liberation.fr/france/2015/03/17/l-abstention-favorable-ou-pas-au-fn_1222281

Fransız Seçmenin Üç Eksenli Siyasete Yönelmesi

“Les immigrés et leurs descendants face aux inégalités.” 2 Nisan 2009, *Observatoire des inégalités*, https://www.inegalites.fr/Les-immigres-et-leurs-descendants-face-aux-inegalites?id_mot=25

Marchand-Lagier, Christèle. “Le vote des femmes pour Marine Le Pen: Entre effet générationnel et précarité socioprofessionnelle.” *Travail, Genre et Sociétés* 2. Sayı: 40, (2018): 85-106.

Martin, Pierre. “Les Élections de 2002 constituent-elles un « moment de rupture » dans la vie politique française ?” *Revue française de science politique* 52. Sayı: 5/6, (Ekim-Aralık 2002): 593-606.

Mayer Nona ve Daniel Boy. “Les ‘variables lourdes’ en sociologie électorale.” *OpenEdition*, İnternette Yayınlanma Tarihi: Temmuz 2013 (1997): 109-122, <https://doi.org/10.4000/enquete.1133>

Michelat, Guy ve Vincent Tiberj. “Gauche, centre, droite et vote, permanence et mutation d’une opposition.” *Revue française de science politique* 57, Sayı: 3-4, (2007): 371-392, <https://doi.org/10.3917/rfsp.573.0371>

Mossuz-Lavau, Janine. “Le vote des femmes en France (1945-1993).” *Revue française de science politique*, 43e année, Sayı: 4, (1993): 673-689.

Cas Mudde. “Who’s Afraid of the European Radical Right?” *Dissent* 4, (2011), Sayı: 58, 7-11.

“Nicolas Dupont-Aignan rallie Marine Le Pen : qui sont les soutiens de la candidate FN pour le second tour?” *LCI Gazetesi*. Güncelleme 28 Nisan 2017. Erişim Nisan 2020. <https://www.lci.fr/elections/presidentielle-2017-nicolas-dupont-aignan-christine-boutin-philippe-de-villiers-francoise-hostalier-qui-sont-soutiens-de-marine-le-pen-2e-tour-20-46008.html>

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
213-244

Cemal Cem ANARAT

Örmeci, Ozan ve Temmuz Yiğit Bezmez. *Fransa Siyaseti ve Dış Politikası*. İstanbul: Bilgesam Yayınları, Mart 2019.

“Primaire: les 6 raisons du succès de Fillon,” *Le journal du dimanche*, 22 Kasım 2016, Güncelleme: 21 Haziran 2017, Erişim 5 Haziran 2019, <https://www.lejdd.fr/Politique/Primaire-les-6-raisons-du-succes-de-Fillon-826810>

Roskin, Michael G.. *Çağdaş Devlet Sistemleri, Siyaset Coğrafya, Kültür*. Çeviri: Bahattin Seçilmişoğlu, Adres Yayınları, 4. Baskı, Ankara: Mart 2013.

“Sondage: les Français parmi les plus eurosceptiques d’Europe,” *Le Point*, Güncelleme 29 Mart 2016, Erişim 20 Temmuz 2019, http://www.lepoint.fr/europe/sondage-les-francais-parmi-les-plus-eurosceptiques-d-europe-29-03-2016-2028643_2626.php

“Sondage: Le Pen et Fillon arriveraient en tête au Premier tour, Macron troisième, Mélenchon quatrième,” *L’OBS*, Güncelleme 12 Ocak 2017, Erişim 16 Şubat 2020, <http://tempsreel.nouvelobs.com/en-direct/a-chaud/32265-presidentielle2017-sondage-fillon-arriveraient-premier.html>

“2nd tour présidentielle 2017: sociologie des électeurs et profil des abstentionnistes,” *Ipsos*, 7 Mayıs 2017, Erişim 2 Eylül 2019, <https://www.ipsos.com/fr-fr/2nd-tour-presidentielle-2017-sociologie-des-electorats-et-profil-des-abstentionnistes>